Från åkerlotter till Paradis

ett delbetänkande från Utredningen om universitetsfastigheter m.m. angående överlåtelser och tomträttsupplåtelser av

SOU 1996:109

Från åkerlotter till Paradis

ett delbetänkande från Utredningen om universitetsfastigheter m.m. angående överlåtelser och tomträttsupplåtelser av vissa högskolefastigheter

SOU 1996:109

61

Statens offentliga utredningar
1996:109
Finansdepartementet

Från åkerlotter till Paradis

ett delbetänkande från Utredningen om universitetsfastigheter m.m. angående överlåtelser och tomträttsupplåtelser av vissa högskolefastigheter

Stockholm 1996

SOU och Ds kan köpas från Fritzes kundtjänst. För remissutsändningar av SOU och Ds svarar Fritzes, Offentliga Publikationer, på uppdrag av Regeringskansliets förvaltningskontor.

Beställningsadress: Fritzes kundtjänst
106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21
Telefon: 08-690 91 90

Svara på remiss. Hur och Varför. Statsrådsberedningen, 1993.
- En liten broschyr som underlättar arbetet för den som skall svara på remiss.

Broschyren kan beställas hos:
Regeringskansliets förvaltningskontor
Distributionscentralen
103 33 Stockholm
Fax: 08-405 10 10
Telefon: 08-405 10 25

Tryckt av
REGERINGSKANSLIETS
OFFSETCENTRAL
Stockholm 1996

ISBN 91-38-20320-0
ISSN 0375-250X

Till statsrådet och chefen för Finansdepartementet

Genom beslut den 15 september 1994 bemyndigade regeringen chefen för Finansdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att i en första etapp utreda de rättsliga och praktiska förutsättningarna för en överlåtelse till Statliga Akademiska Hus AB av de fastigheter som har betecknats som "väntelägesfastigheter" och "utredningsfastigheter" och som nyttjas av universitet och högskolor.

I en andra etapp skall utredaren kartlägga de fastigheter som har betecknats som "övriga donationsfastigheter" samt "jordbruksfastigheter m.m.", vilka också nyttjas av universitet och högskolor.

Med stöd av bemyndigandet förordnades fr.o.m. den 1 januari 1995 som särskild utredare förre generaldirektören Nore Sundberg. Utredaren kunde dock ej påbörja utredningsarbetet förrän omkring den 15 mars 1995 eftersom han fram till denna tidpunkt var verksam som särskild utredare för Byggnadsstyrelsens avveckling. Tiden 22 februari - 30 april 1996 var utredaren frikopplad från utredningen eftersom regeringen förordnat honom att under denna tid vara tf. generaldirektör för Sveriges Geologiska Undersökning i Uppsala.

Utredningssekreteraren, hovrättsassessorn Marianne Wasteson, började sin anställning vid utredningen den 27 mars 1995.

Sakkunniga i utredningen är departementssekreteraren Monica Lundberg, departementssekreteraren Lena Eriksson samt rådmannen Lilian Wiklund.

Experter i utredningen är universitetsdirektören Johnny Andersson, avdelningschefen Christina von Arbin, universitetsdirektören Peter Honeth, hovrättsrådet Henning Isoz, fastighetsdirektören Rickard Johansson samt direktören Thomas Norell.

Utredningen får härmed överlämna delbetänkandet "Från åkerlotter till Paradis - ett delbetänkande från utredningen om universitetsfastigheter m.m. angående överlåtelser och tomträttsupplåtelser av vissa högskolefastigheter".

Stockholm i juni 1996.

Nore Sundberg

/Marianne Wasteson

Innehåll

Bilagor

1 Inledning

Enligt direktiv 1994:105 för "Utredningen av ansvaret för förvaltningen av statliga fastigheter inom universitets- och högskoleområdet m.m.", se bilaga 1, skall utredningen i en första etapp utreda de rättsliga och praktiska förutsättningarna för en överlåtelse till Statliga Akademiska Hus AB (SAH) av vissa högskolefastigheter, s.k. väntelägesfastigheter och utredningsfastigheter. Dessa fastigheter finns angivna i bilagor till ramavtal om ombildning av Byggnadsstyrelsen som slöts mellan staten och SAH jämte dotterbolag den 30 september 1993. I utredningsuppdraget ingår att träffa preliminära avtal med SAH om överlåtelse alternativt tomträttsupplåtelse av de fastigheter som bedöms möjliga att överlåta eller upplåta med tomträtt.

Det konkreta resultatet av utredningens insatser utgörs av de avtal som tecknas med SAH om upplåtelse och överlåtelse av fastigheter. Under utredningens gång har Finansdepartementet av praktiska skäl beslutat att avtal med SAH tecknas av departementet och ej av utredningsmannen under förutsättning av regeringens godkännande, som ursprungligen angavs i direktiven. Tomträttsavtalen tecknas enligt utredningens förslag av Statens Fastighetsverk (SFV) eftersom marken kvarstannar i statens ägo och eftersom SFV kommer att uppbära tomträttsavgälden.

Utredningen har inriktats mot ett undanröjande av hinder för överlåtelser och upplåtelser av fastigheter genom bl.a. förhandlingar med donatorer och universitet och högskolor. I detta arbete har också SAH varit starkt involverat.

Utredningen har också själv och genom anlitade konsulter, biträtt Finansdepartementet med fastighetsvärdering, utarbetande av olika underlag för överlåtelser och tomträttsupplåtelser, utarbetande av underlag för kapitalstruktur samt förhandlingar med SAH och utarbetande av avtalspaket. Vad beträffar de ekonomiska effekterna har utgångspunkten varit att uppnå en med dagens situation så långt möjligt neutral lösning för berörda parter.

I fråga om fastighetsvärderingen bör nämnas att SFV i hög grad varit behjälpligt i detta arbete.

Eftersom avtalen tecknas av Finansdepartementet och SFV bilägges dessa ej till betänkandet. Betänkandet redovisar vilka åtgärder som vidtagits för att undanröja hinder för fastighetsöverlåtelser och tomträttsupplåtelser samt förslag som utgör grunden för de avtal som träffas med SAH.

2 Huvudprinciperna för förslagen

2.1 Former för Statliga Akademiska Hus AB:s övertagande resp. fortsatt statligt ägande

De fastigheter som har ingått i den första utredningsetappen nyttjas av ett flertal olika universitet och högskolor, från Uppsala universitet i norr till Lunds universitet i söder. Delbetänkandets titel syftar på denna geografiska spridning. Vissa av fastigheterna i Uppsala anses ha sitt ursprung i de gamla s.k. åkerlotterna som på 1600-talet fördelades mellan professorer m.fl. vid universitetet som ett extra familjestöd och som pension under en övergångstid till professorernas änkor och oförsörjda barn. Den centrala fastigheten i Lund ligger i kvarteret Paradis.

De s.k. vänteläges- och utredningsfastigheterna tillgångsredovisas hos SFV. SAH handhar dock enligt uppdrag från SFV löpande förvaltning och byggadministration för dessa fastigheter fram till den 30 juni 1996.

Utredningens förslag innefattar både äganderättsöverlåtelser och tomträttsöverlåtelser till SAH av utrednings- och vänteläges fastigheterna liksom i vissa fall att fastighet eller del därav skall kvarbli i statlig ägo.

Vad beträffar de fastigheter som nyttjas av Uppsala universitet har utredningen haft ingående diskussioner med representanter för universitetet. Under diskussionerna har det stått klart att utredningen och Uppsala universitet har haft olika uppfattningar om vem som egentligen skall betraktas som ägare till ifrågavarande fastigheter, staten eller universitetet genom sin fond- och egendomsförvaltning. Universitetet hävdar att flertalet av de aktuella markområdena och vissa byggnader i Uppsala är universitetets egendom. Man grundar sitt synsätt på att mark har inköpts och byggnader har uppförts för medel som avkastats av donationer som t.ex. de Gustavianska arvegodsen. Vidare menar universitetet att flera av de fastigheter som utredningen har att behandla kan härledas från den s.k. åkerlottsmarken som universitetet anser sig kunna hävda äganderätten till.

Utredningen å sin sida har ansett sig kunna visa att samtliga fastigheter i Uppsala som universitetet nyttjar är statens egendom. Utredningen har också ifrågasatt universitetets mening att Uppsala universitet i vissa avseenden är att betrakta som ett självständigt rättssubjekt, skilt från staten.

Det har dock funnits en ambition hos både universitetet och utredningen att försöka finna en lösning som inte fordrar en prövning av frågan om vem som äger fastigheterna, staten eller universitetet. Därigenom undviks en lång och besvärlig process som skulle kunna innebära att ett förslag rörande fastigheterna i Uppsala skulle kunna bli svårt att genomföra. Utredningen och Uppsala universitet har därför enats om ett förslag som innebär att flertalet av de berörda fastigheterna föreslås upplåtas med tomträtt i stället för att överlåtas. På så sätt blir det enbart byggnaderna som överlåts med äganderätt till tomträttshavaren (SAH) medan marken upplåts med nyttjanderätt. Att ifrågavarande byggnader nu är statligt ägda råder, med nedan angivna undantag, ingen oenighet om. Förslaget innefattar att Uppsala universitet tecknar sitt godkännande på tomträttsavtalen.

Fastighetsdelen med Wallenberglaboratoriet i Uppsala föreslås överlåtas och sammanläggas med den angränsande fastighet som redan ägs av SAH. Här råder ingen tvist om äganderätten.

Ett par av utredningsfastigheterna i Uppsala föreslås bli kvar hos staten eftersom Riksantikvarieämbetet bedömt dessa vara en del av det nationella kulturarvet, som skall förvaltas av SFV.

De fastigheter som nyttjas av Stockholms universitet, Kungl. Tekniska Högskolan samt Idrottshögskolan föreslås upplåtas med tomträtt till SAH. Orsaken är att dessa är belägna på Djurgårdsmark, som enligt de begränsningar som har givits utredningen, skall kvarstanna i statens ägo.

Delar av fastigheter som används av Karolinska institutet, föreslås överlåtas till SAH. Dessa områden gränsar till den fastighet som redan ägs av SAH, varför sammanläggning kan ske.

De fastigheter som nyttjas av Göteborgs universitet samt huvuddelen av de fastigheter som disponeras av Chalmers Tekniska Högskola skall enligt utredningens förslag överlåtas till SAH.

På Lunds universitet har man framfört liknande synsätt med motsvarande argument som i Uppsala. Också i detta fall har utredningen och universitetet enats om ett förslag om upplåtelse med tomträtt. Universitetet i Lund påtecknar sitt godkännande i tomträttsavtalen. Tandläkarhögskolan i Malmö, som hör till Lunds universitet, skall dock enligt

förslaget överlåtas med äganderätt. En fastighet i Lund föreslås bli kvar i direkt statlig ägo eftersom den anses tillhöra det nationella kulturarvet.

Eftersom det enbart är de s.k. vänteläges- och utredningsfastigheterna som enligt utredningens uppdrag behandlas i detta betänkande noteras enbart att det finns andra fastigheter, t.ex. Lund Studentkåren 3 med Holger Crafoords Ekonomicentrum, som fortfar att tills vidare ägas av staten och förvaltas av SFV.

2.2 Den principiella hanteringen av donationer

Enligt uttalanden i prop. 1992/93:37 om ny organisation för förvaltning av statens fastigheter och lokaler, m.m. (s. 17) bör de fastigheter eller byggnader som helt eller huvudsakligen finansieras genom donationer även i fortsättningen förvaltas av staten. De donationsfastigheter som för närvarande förvaltas av respektive lärosäte skall kvarstanna i denna förvaltningsform. Dock uttalas att det vid sidan av de "rena" donationsfastigheterna vid universiteten och vid vissa högskolor finns donationer som har använts för att bekosta uppförande eller ombyggnad av vissa lokaler i en statlig byggnad. För dessa får i varje särskilt fall prövas vilken lösning som är den lämpligaste; om donationsinslaget är av mindre omfattning bör därvid en lösning som innebär att fastigheten kan överföras för förvaltning i aktiebolagsform inte vara utesluten.

Vid riksdagens behandling av propositionen gjorde Utbildningsutskottet ett utlåtande i vilket Finansutskottet instämde:

> Beträffande den del av universitetens och högskolornas fastigheter som omfattas av donationer anser Utbildningsutskottet liksom regeringen att ifrågavarande fastigheter bör förbli "i direkt statlig ägo" (prop. s. 10). Utbildningsutskottet har därmed inte uttalat sig i frågan huruvida ett visst universitet i visst avseende (såsom mottagare av donation) intar en särställning som självständigt, från staten skilt, rättssubjekt. Utbildningsutskottet delar emellertid den uppfattning som framförs i motion Fi11 (fp, s, m, c, kds, v) att av universitet och högskolor mottagna donationer måste anses vara riktade till visst enskilt lärosäte och inte till staten mer allmänt.

I prop. 1993/94:177 s. 143-145 återkom regeringen till frågan om den framtida hanteringen av donationsfastigheter vid lärosäten. Härvid konstateras att det av allmänna rättsgrundsatser får anses följa att om staten har mottagit en gåva under vissa bestämda förutsättningar

beträffande gåvans användning och disposition, kan staten inte utan stöd i lag ensidigt bestämma sig för att disponera donationen på annat sätt. Statens ställning som gåvomottagare skiljer sig inte från andra rättssubjekt. Villkor som är knutna till en gåva skall respekteras, om gåvan skall tas emot. Har en fastighet donerats så att donationen varit avsedd att komma ett universitet tillgodo och kanske till yttermera visso också stå under universitetets direkta förvaltning och disposition, kan det sålunda inte från rättslig synpunkt anses tillåtligt att staten utan vidare disponerar egendomen för förmögenhetsbildning i ett statligt aktiebolag eller på annat sätt som inte innefattar fullgoda garantier för att universitetet kommer i åtnjutande av den förmån av fastigheten som givaren avsett. Som huvudregel måste i stället gälla att staten i enlighet med förutsättningarna för donationen behåller egendomen och ser till att den används för det avsedda ändamålet, varvid de fastigheter som ställts under universitetens direkta förvaltning bör förbli där. Förutom de rent rättsliga principer som kan åberopas för begränsningarna i statens dispositionsrätt kan också anföras att ett motsatt förfarande skulle stå i strid med vanliga hedersbegrepp. Om staten börjar hantera donationsegendom på ett sätt som inte kan ha varit donatorernas mening, är risken uppenbar att benägenheten att ge donationer till lärosätena avtar kraftigt. En sådan utveckling vore olycklig. En annan sak är att en förändrad disposition av donationerna i vissa fall kan tänkas möjlig efter en överenskommelse med donator.

Utredningen har naturligtvis haft att rätta sig efter vad som ovan har refererats och föreslår inom ramen härför lösningar av förekommande donationsfrågor i samförstånd med donator och donationsmottagande lärosäte.

Utredningens förslag till äganderättsöverlåteler och tomträttsupplåtelser omfattar inte någon ren donationsfastighet, men på några av de fastigheter som föreslås bli överlåtna eller upplåtna med tomträtt ligger byggnader som helt eller delvis har donantionsfinansierats. Dessa donationer har skett i olika former, dels i form av penningbidrag till uppförande av en byggnad eller nybyggnad eller för bekostandet av en ombyggnad och dels i form av gåva av en redan färdigställd byggnad. Donationerna har inte varit riktade till staten i allmänhet utan till ett universitet, en högskola eller ett institut. För att garantera att det donationsmottagande lärosätet får den förmån av donationen som donator har avsett har utredningen arbetat efter två olika modeller.

Den modell som har använts i de fall då donationen har ett betydande värde innebär att lärosätet tillgodoförs värdet av donationen i omedelbart samband med försäljningen av donationsobjektet. I stället för att donationen kvarstår som en del av byggnadsvärdet kommer den efter försäljningen att motsvaras av en penningsumma som ur köpeskillingen överförs till lärosätet. De sålunda "frigjorda" donationsmedlen har lärosätet att använda i enlighet med syftet för donationen - härvidlag sker ingen ändring. För att få fram en riktig bedömning av värdet av den i byggnaden investerade donationen har objekten marknadsvärderats av ett värderingsbolag. Dock har någon värdering inte skett i de fall när donationsmedel har utbetalats under de allra senaste åren. Donationens värde har då bedömts vara lika med den summa donationsmedel som har investerats i byggnaden - vid dessa nyligen gjorda donationer har någon värdeförändring av betydelse inte ansetts förekomma. Det bör framhållas att i samtliga fall där denna modell föreslås så föreligger enighet mellan donator, lärosätet och utredningen beträffande både förfaringssättet och donationsvärdet. Skriftliga bekräftelser på dessa överenskommelser biläggs avtalen.

Den andra modellen som har använts för att tillgodose lärosätenas rättmätiga anspråk på tillgodoförande av kvarvarande donationsvärden i byggnader som överlåts innebär att SAH i avtalen med staten åtar sig att beakta dessa förhållanden vid tecknandet av nyttjanderättsavtal med det donationsmottagande lärosätet eller på annat vis. Även i dessa fall är donationsmottagande lärosäten införstådda med den föreslagna lösningen.

Enligt permutationslagen (1972:205) kan Kammarkollegiet efter ansökan ändra, upphäva eller medge undantag från bestämmelse som enskild har meddelat i gåvobrev, testamente, stiftelseförordnande eller liknande handling, om bestämmelsen på grund av ändrade förhållanden ej längre kan iakttas eller om bestämmelsen har blivit uppenbart onyttig eller uppenbart stridande mot givarens avsikter eller om annat särskilt skäl föreligger. Utredningen har haft att pröva huruvida överlåtelser av på väntelages- och utredningsfastigheterna förekommande donationsbyggnader kräver permutation. Härvid har utredningen funnit att permutation inte kan anses erforderlig i de fall där överlåtelse föreslås. Några överlåtelseförbud har inte föreskrivits. Inte heller har utredningen funnit att vissa angivelser beträffande donationernas användning utgör sådana av donator utfärdade bestämmelser som i förekommande fall kräver permutation. Detta gäller särskilt som donatorerna själva har deltagit i överenskommelser rörande frigörandet av donationsvärdena ur

byggnaderna i samband med de föreslagna överlåtelserna och då lärosätena skriftligen har förklarat att de är införstådda med att någon ändring inte har skett av det syfte för vilket donationen skall användas. Härtill kommer att donationsinslaget i vissa fall utgör en mindre del i byggnadens finansiering, som i övrigt har skett med statsanslag. I två fall där donationshandlingarna innehållit ändamålsföreskrifter beträffande byggnadernas användning och där donatorerna är privatpersoner som ej längre finns i livet innebär utredningens förslag att byggnaderna tills vidare ska kvarbli i statlig ägo.

Donationerna har inte i något fall utgjort stiftelsebildning.

3 Äganderättsöverlåtelser, tomträttsupplåtelser eller fortsatt statligt ägande

3.1 Uppsala universitet

3.1.1 Förslag

Staten upplåter med tomträtt fastigheterna Uppsala Kåbo 14:3 (Kvarteret Kemikum) efter en mindre avstyckning för den s.k. prefektbostaden, Uppsala Kåbo 34:12 (Lagerträdet) och del av Uppsala Luthagen 62:4 (Humanistcentrum) till SAH i Uppsala.

Del av Uppsala Kåbo 5:1 (Wallenberglaboratoriet) överlåts till SAH med äganderätt.

Del av Uppsala Kåbo 5:1 med institutionsbyggnader för växtbiologi, växthus m.m. kvarblir i statens ägo liksom Uppsala Fjärdingen 30:3 (Munken), del av Uppsala Luthagen 62:4 (Observatorieparken) och avstyckningen av Uppsala Kåbo 14:3 (prefektbostaden).

3.1.2 Skäl för förslagen

Varför vissa av fastigheterna föreslås att upplåtas med tomträtt framgår ovan under avsnitt 2.1.

På den del av Uppsala Kåbo 14:3 (Kvarteret Kemikum) som föreslås upplåtas med tomträtt ligger en donationsbyggnad med beteckningen C 0059 008. 1962 skänkte Anders Diös det då färdigställda s.k. Diöslaboratoriet till Uppsala universitet i förhoppning om att detta skulle bidra till den forskning i kärnspektroskopi som bedrevs av professor Kai Siegbahn och hans medhjälpare. Anders Diös bidrog vidare med 500 000 kronor till en senare ombyggnad då staten investerade 850 000 kronor i byggnaden. Professor Siegbahn har nu flyttat sin forskningsverksamhet till ett nyuppfört materialforskningscentrum "Ångströmslaboratoriet". Anders Diös uttryckta förhoppning om byggnadens användning kan inte anses vara en sådan för gåvan föreskriven bestämmelse som avses i

permutationslagen. Uppsala universitets framtida behov av "Diös-laboratoriet" är osäkert. Tills vidare kommer byggnaden att användas som evakueringslokal i samband med pågående in- och utflyttningar ur byggnader på området. Universitetet har nyligen träffat ett hyreskontrakt med SAH i Uppsala, vari hänsyn tagits till donationsfinansieringen av byggnaden, som inte längre betingar något större värde - laboratorieutrustningen har flyttats till Ångströmslaboratoriet. SAH:s i Uppsala åtagande enligt en generell klausul avseende kvarvarande donationsinslag i överlåtna byggnader får anses vara en tillräcklig garanti för att universitetet tillgodoförs eventuellt kvarvarande värde av donationen.

Gustaf Werner donerade 1952 en cyklotronanläggning till Uppsala universitet. Anläggningen som är placerad på Uppsala Kåbo 14:3 skall inte ingå i överlåtelsen till SAH i Uppsala. Däremot bör SAH i Uppsala även i detta fall åläggas att vid hyressättningen beakta att kostnaderna för uppförandet av lokal för anläggningen (del av C 0059 005) betalades av Gustaf Werner.

På Uppsala Kåbo 14:3 ligger ett antal trähus som Uppsala universitet anser sig äga. Universitetet har i detta fall godtagit att byggnaderna genom tomträttsupplåtelsen försäljs av staten till SAH i Uppsala. Detta universitetets ställningstagande innebär inte något principiellt avsteg från den linje som universitetet hävdar i äganderättsfrågorna utan är enbart ett undantag för att i detta särskilda fall underlätta ett förslag till tomträtts-upplåtelse.

Att en del av Uppsala Kåbo 14:3 föreslås styckas av för att inte ingå i tomträttsupplåtelsen till SAH beror på den donationsfinansierade byggnad som ligger där. Den s.k. prefektbostaden (C 0059 010) uppfördes enligt villkoren för fru Therese Anderssons donation 1910 som bostad åt fysiska institutionens prefekt, att kostnadsfritt nyttjas av honom. 1984 medgav Kammarkollegiet i permutationsbeslut att prefektbostaden får användas som lokal för forskningsändamål vid fysiska institutionen i syfte att främja nyrekryteringen av lärare eller i övrigt komma lärare vid institutionens forskarutbildning till godo. På grund av de villkor som sålunda gäller för gåvomottagarens, Uppsala universitets, användning av byggnaden, anser utredningen att staten inte utan permutation kan överlåta byggnaden. Att permutation skulle beviljas i nuvarande situation när ingen omedelbar ändring av byggnadens användning är önskvärd har inte ansetts sannolikt.

Inte någon av byggnaderna på Uppsala Kåbo 34:12 (Lagerträdet) eller på den del av Uppsala Luthagen 62:4 (Humanistcentrum) som föreslås upplåtas med tomträtt är donationsfinansierad.

Vad gäller Uppsala Kåbo 5:1 så har större delen av denna fastighet redan tidigare överlåtits till SAH i Uppsala. Det sydöstra hörnet av fastigheten, där Wallenberglaboratoriet ligger, ingick inte i denna överlåtelse på grund av donationsfinansieringen av detta hus. Wallenberglaboratoriet på Uppsala Kåbo 5:1 (C 0062 017), uppfördes 1966-67 med pengar från Wallenbergsstiftelsen. Byggnaden har värderats av ett värderingsföretag som därvid har kommit fram till att donationsvärdet i byggnaden uppgår till 4,5 miljoner kronor. (Donationen uppgick till 2,8 miljoner kronor, varefter staten genom Byggnadsstyrelsen har investerat dryga 5 miljoner kronor i byggnaden under senare delen av 1980-talet.) Utredningen föreslår att Uppsala universitet i egenskap av donationsmottagare tillgodoförs nuvärdet av donationen ur den köpeskilling som staten erhåller vid försäljningen. Beträffande marken föreligger ingen oenighet rörande den statliga äganderätten. En äganderättsöverlåtelse av fastighetsdelen är därför det bästa alternativet.

På den sydvästra delen av fastigheten Uppsala Kåbo 5:1 som föreslås att tills vidare kvarbli i statlig ägo ligger två institutionsbyggnader för växtbiologi som är sammanbyggda med varandra. Den äldre av dessa uppfördes i början av seklet med hjälp av en donation om 25 000 kronor från Frans Kempe. Donationen har av donator knutits till den likaså av honom donerade och med ett antal villkor förbundna professuren i växtbiologi. Utredningen har därför bedömt att staten utan permutation inte kan överlåta byggnaden och att permutation inte torde bli aktuell så länge byggnaden skall fortsätta att nyttjas som institutionsbyggnad för denna professur. Övriga byggnader på denna fastighetsdel är kopplade till användningen av den intilliggande botaniska trädgården, som i egenskap av nationellt kulturarv förvaltas av SFV. Detta funktionssamband talar för fortsatt statlig äganderätt.

Att fastigheten Uppsala Fjärdingen 30:3 (Munken) och del av Uppsala Luthagen 62:4 (Observatorieparken) enligt förslaget bör kvarbli i statens ägo beror i första hand på att Riksantikvarieämbetet vid en förnyad genomgång av fastigheterna har funnit att dessa fastigheter bör anses tillhöra det nationella kulturarvet. För "Munkens" del är skälen härför i huvudsak det stora vetenskapliga intresset i byggnaden "Laboratorium Chemicum" från mitten av 1700-talet samt institutionsbyggnaden för patologi från 1800-talet med tillhörande kapell. Vidare har framhållits

fastighetens centrala läge intill universitetskärnan. Sistnämnda förhållande gäller även för Observatorieparken - parken representerar det första steget utanför stadskärnan och är med observatoriet i centrum en märklig anläggning för sin tid som sägs ursprungligen vara uppbyggd som en pendang till en stjärnbild. Det bör i detta sammanhang även anges att ett antal äldre byggnader på nu nämnda fastighet och fastighetsdel är helt eller delvis donationsfinansierade.

3.2 Stockholms universitet, Kungliga Tekniska Högskolan och Idrottshögskolan m.m.

3.2.1 Förslag

Fastigheterna Stockholm Norra Djurgården 1:43-1:46, 1:47-1:49 och Stockholm Maskiningenjören 1 som har bildats genom avstyckningar från den stora fastigheten Stockholm Norra Djurgården 1:1 och som utgörs av de områden som nyttjas av Stockholms universitet, Kungliga Tekniska Högskolan (KTH) och Idrottshögskolan (IH) upplåts med tomträtt till SAH i Stockholm. Områdena för de nya fastigheterna överensstämmer i huvudsak med markeringarna på karta, bilaga 2.

3.2.2 Skäl för förslagen

Djurgårdsmarken skall, som tidigare har framgått (se avsnitt 2.1), kvarbli i statlig ägo.

Konungen har för evärderlig tid erhållit s.k. enskild dispositionsrätt till Djurgårdsmarken. Denna Konungens rätt reglerades senast mellan regenten och rikets ständer 1809-1810. Till de nu avstyckade områdena har Konungen dock avstått från sin dispositionsrätt för universitets- och högskoleändamål. Konungens dispositionsrätt har ansetts latent på så vis att den återinträder om det ändamål för vilket han har avstått sin rätt skulle upphöra. Så länge ändamålen upprätthålls har Konungen således inte möjlighet att återinträda i disposition över de aktuella markområdena. Avstyckningarna har skett i samråd med Kungl. Djurgårdens förvaltning som även har godkänt ändamålsbestämmelsen för tomträttsupplåtelserna, nämligen att fastigheterna skall användas huvudsakligen för undervisning

och forskning och därtill hörande verksamhet. De nya fastigheterna bör förvaltas i samma ordning som huvuddelen av landets övriga universitets- och högskolefastigheter (prop. 1992/93:37 s. 16). Institutionsbyggnaderna utgör statlig egendom. Eftersom de nya fastigheterna inom överskådlig tid kommer att användas för universitets- och högskoleändamål lämpar sig tomträttsupplåtelser i dessa fall. Härigenom blir marken kvar i statlig ägo, medan husen överlåts till SAH som även får nyttjanderätt till marken. I tomträttsavtalen mellan staten genom SFV och SAH i Stockholm föreskrivs att ändamålet för tomträttsupplåtelserna inte får ändras utan Kungl. Djurgårdens Förvaltnings godkännande.

På vissa av de nya fastigheterna som föreslås upplåtas med tomträtt ligger byggnader med donationsinslag. Hur överlåtelse av dessa byggnader enligt utredningen är möjliga redovisas nedan.

På Stockholm Norra Djurgården 1:45 ligger två byggnader med donationsinslag, dels en dubbel institutionsbyggnad (AB 0058 004-005) och dels en fytotronbyggnad, dvs. klimatkammare (AB 0058 010). Byggnaderna uppfördes på 1950- och 1960-talen då den dåvarande Skogshögskolan använde sig av området.

Institutionsbyggnaden uppfördes i två etapper varav den första stod färdig 1956. Pengarna till byggnationen kom från Wallenbergsstiftelsen och Fonden för skoglig forskning (statliga medel i form av prisutjämningsavgifter). Beloppen är okända. Tillbyggnaden var färdig 1968 och bekostades till hälften (1,05 miljoner kronor) av Wallenbergsstiftelsen och till hälften av Fonden för skoglig forskning. Pengarna från Wallenbergsstiftelsen donerades till institutionen för skogsgenetik och de statliga medlen gick till Institutionen för skogsförbättring, som delade lokaler med Skogshögskolan. Gamla Skogshögskolans verksamhet har nu flyttats över till Lantbruksuniversitetet i Uppsala. Institutet för skogsförbättring är avvecklat. Den 1 juli 1992 överlämnades samtliga tillgångar och skulder till Stiftelsen skogsbrukets forskningsinstitut (SkogForsk). Numera använder Stockholms universitet lokalerna för institutionsändamål. Staten har investerat drygt 4 miljoner kronor i byggnaderna.

Fytotronbyggnaden används överhuvudtaget inte i dag. Byggnaden är inredd som en klimatkammare och kan knappast användas för någon annan verksamhet. Lantbruksuniversitetet har nya klimatkammare i Uppsala. Uppförandekostnaderna för fytotronen uppgick till drygt 4 miljoner kronor. Staten (genom Fonden för Skoglig Forskning, Norrlandsfonden, Malmfonden och konjunkturutjämningsmedel) stod för huvuddelen av finansieringen. Wallenbergsstiftelsen bidrog med 610 000

kronor, Cellulosastiftelsen med 585 000 kronor, Rockefeller Foundation med 200 000 kronor och National Institut of Health med 25 000 kronor.

Med hänsyn till att donationerna skedde för cirka 30 år sedan och riktades till en skola och ett institut som har flyttat från området, uppgått i andra enheter och tilldelats ersättningslokaler, att de statliga finansieringsinsatserna dominerar samt att fytotronbyggnaden idag inte representerar något värde, föreslår utredningen att överlåtelse av dessa byggnader sker utan beaktande av donationsinslagen.

Wallenberglaboratoriet på Stockholm Norra Djurgården 1:46 (AB 0133 020) uppfördes på slutet av 1960-talet med donationsmedel till Stockholms universitet från Wallenbergsstiftelsen uppgående till 4,6 miljoner kronor. Staten har senare investerat knappa 2,5 miljoner kronor i byggnaden. Ett värderingsbolag har värderat byggnaden och fördelat byggnadsvärdet i en "donationsdel" och en "statlig del". Enligt denna värdering uppgår nuvärdet av Wallenbergsstiftelsens donation till 11,2 miljoner kronor, vilket belopp därför föreslås överföras från staten till Stockholms universitet i samband med överlåtelsen av objektet.

Laboratoriebyggnaden för biologi på Stockholm Norra Djurgården 1:48 (AB 0133 023) har delvis uppförts med hjälp av en donation från Wallenbergsstiftelsen till Stockholms universitet. I början av 1990-talet investerades från Wallenbergsstiftelsens sida 20 600 000 kronor i byggnaden. 4 miljoner kronor av dessa medel bekostade uppförandet av en förbindelsegång mellan två huskroppar. Förbindelsegången föreslås överlåtas utan kostnad till SAH i Stockholm mot att bolaget i överlåtelseavtalet förbinder sig att inte ta ut någon kapitalkostnadsdel i hyran för gången så länge Stockholms universitet är hyresgäst. Resterande donationsmedel, dvs. 16 600 000 kronor, skall enligt utredningens förslag tillgodoföras Stockholms universitet i samband med överlåtelsen av byggnaden, som till övervägande del har finansierats med statliga medel.

Wallenbergsstiftelsen bidrog 1992 med 10 miljoner kronor till KTH för en tillbyggnad avseende laboratorielokaler för grundforskning förenad med Marcus Wallenbergs professur i teknisk akustik (del av AB 0043 014). 9,3 miljoner kronor av dessa donationspengar investerades i tillbygget. Denna summa föreslås tillgodoföras KTH i samband med tomträttsupplåtelsen av den nya fastigheten Stockholm Norra Djurgården 1:49 som har bildats av KTH-området. KTH har under årens lopp även mottagit en del mindre donationer som har investerats i byggnader där den statliga delen av finansieringen varit klart övervägande. KTH och SAH är överens om att ta hänsyn till eventuellt kvarvarande värden av

dessa donationer i samband med hyresprissättningen. En generell klausul om SAH:s i Stockholm skyldighet att göra så föreslås ingå i tomträttsupplåtelsen.

3.2.3 Särskilt om Cement- och Betonginstitutet och Institutet för metallforskning

1942 mottog Kungl Maj:t en donation avseende ett forskningsinstitut för forskning rörande cement- och betong. Donatorerna uppförde en institutionsbyggnad på anvisad plats i anslutning till KTH. Tillbyggnad och ombyggnad har senare skett. Byggnaderna ägs av staten, men disponeras utan kostnad av den genom donationen bildade stiftelsen Svenska Forskningsinstitutet för Cement- och Betong vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm. Stiftelsen svarar själv för drift och underhåll av byggnader och anläggningar med tomtområde. Med hänsyn till de särskilda förhållanden som gäller för Cement- och Betonginstitutet föreslås att detta område inte ingår i den nya fastighet som skall bildas vid KTH-området och därmed inte heller omfattas av tomträttsöverlåtelsen. Byggnaderna föreslås således bli kvar i statlig ägo.

Stiftelsen Svensk järn- och metallforskning bedriver genom Institutet för metallforskning forskningsverksamhet i byggnader som gränsar till KTH. Byggnaderna ägs av staten och numera råder ett ordinärt hyresförhållande mellan staten och stiftelsen. Samarbete med KTH förekommer. Utredningen föreslår att även den plats som upplåtits för institutets verksamhet omfattas av den föreslagna tomträttsupplåtelsen av KTH-området, varvid byggnaderna överlåts till SAH i Stockholm.

3.3 Karolinska institutet

3.3.1 Förslag

Fastigheten Solna Haga 4:29 och del av fastigheten Solna Haga 4:31 överlåts till SAH i Stockholm medan fastigheten Solna Haga 4:30 och resterande del av Solna Haga 4:31 tills vidare kvarblir i statlig ägo, se karta bilaga 3.

3.3.2 Skäl för förslaget

Större delen av Karolinska institutet överfördes till SAH i Stockholm i samband med nedläggningen av Byggnadsstyrelsen 1993. På institutets område i Solna finns dock tre statliga fastigheter som ligger som enklaver i det område som redan ägs av SAH i Stockholm, nämligen Solna Haga 4:29-31.

Anledningen till att fastigheterna Solna Haga 4:29-31 blev kvar i statlig ägo 1993 är förekommande donationsinslag i byggnaderna. Beträffande de donationsfinansierade byggnader som nu föreslås ingå i överlåtelser till SAH i Stockholm föreslås lösningar enligt följande.

Byggnaden för flödescytometri på Solna Haga 4:31 (95:6 på kartan bilaga 3) är en gammal verkstadslokal som genom en ombyggnad i början av 1980-talet försågs med tillfällig laboratorieinredning. Wallenbergsstiftelsen bidrog med 800 000 kronor till Karolinska institutet för ombyggnaden och staten genom Byggnadsstyrelsen investerade drygt en miljon kronor. Verksamheten i lokalen var kopplad till den som tidigare pågick i den intilliggande institutionsbyggnaden för tumörbiologi. Den laborativa verksamheten har nu flyttat ut ur lokalen och laboratorieutrustningen skall rivas ut. Något donationsvärde kvarstår således inte i byggnaden.

Institutionen för tumörbiologi (95:18 på kartan bilaga 3) färdigställdes 1960. Den specialbyggdes för professor Georg Kleins forskning och finansierades i sin helhet genom en penningdonation till Karolinska institutet från Riksföreningen mot cancer. Georg Kleins forskningsverksamhet har nu flyttat till nya och för tiden mer ändamålsenliga lokaler på institutsområdet. Bortsett från delar av djuravdelningen står huset idag outnyttjat. Även resterande delar av djuravdelningen skall flytta inom en snar framtid. För att möjliggöra någon form av ändamålsenlig användning av byggnaden krävs omfattande och kostsamma ombyggnader. Ett värderingsföretag har nu uppskattat byggnadsvärdet till noll kronor. Eftersom byggnaden och därmed även donationen saknar värde saknas förutsättningar att tillgodoföra Karolinska institutet någon penningsumma i samband med överlåtelsen.

Wallenberglaboratoriet på Solna Haga 4:31 (95:17 på kartan bilaga 3) färdigställdes 1961 med 1 890 000 kronor som Wallenbergsstiftelsen skänkte till Karolinska institutet. Staten har sedan under början av 1980-talet bekostat ombyggnationer för cirka 2,3 miljoner kronor. Värderingsbolaget har bedömt byggnadsvärdet till 3 miljoner kronor. Denna summa

skall enligt utredningens förslag tillgodoföras Karolinska institutet i samband med överlåtelsen av huset.

Byggnaden som på kartan, bilaga 3, är markerad med 95:14 finns inte längre.

På fastigheten Solna Haga 4:29 ligger endast en byggnad, Medicinsk informationscentral och Nobelkommittén; MIC (95:28 på kartan bilaga 3). "MIC-huset" uppfördes 1975 med hjälp av 2 170 000 kronor som Wallenbergsstiftelsen skänkte till Karolinska Institutet. För närvarande pågår en till- och ombyggnad som bekostas genom 5 miljoner kronor i statliga medel från SFV. Ett värderingsföretag har uppskattat donationsvärdet i byggnaden till 3,3 miljoner kronor. Denna summa föreslås att via departementet överföras till Karolinska institutet i samband med försäljningen.

Solna Haga 4:30 och resterande del av Solna Haga 4:31 bör enligt utredningens mening tills vidare vara kvar i statens hand. Vad gäller byggnaden på Solna Haga 4:30, Nobelforum, så är den relativt nyligen uppförd med betydande donationskapital från Wallenbergsstiftelsen och Nobelstiftelsen. Staten har överhuvudtaget inte bidragit till finansieringen av byggnaden som används av Karolinska institutets Nobelförsamling och dess Nobelkommitté som kansli- och möteslokaler. Till donationen från Nobelstiftelsen har knutits villkoret att lokalerna skall stå till Nobelverksamhetens förfogande utan inskränkningar och kostnader. Anledningen till att någon överlåtelse inte föreslås av den östra delen av Solna Haga 4:31 är att utredningen inte har kunnat få erforderliga uppgifter rörande de omfattande och komplicerade donationsförhållandena avseende huvuddelen av dessa byggnader.

3.4 Göteborgs universitet

3.4.1 Förslag

Fastigheterna Göteborg Lorensberg 21:2 med universitetsbiblioteket och humanistiska institutionen, Göteborg Haga 22:1 med Handelshögskolan, Göteborg Kungsladugård 31:5 med Seminariet för huslig utbildning och delar av Göteborg Ängården 718:3 (Medicinarberget) och del av Göteborg Änggården 34:1 med botaniska institutionerna överlåts till SAH i Göteborg.

3.4.2 Skäl för förslagen

De områden som nu föreslås bli överlåtna var tidigare bundna av ändamålsbestämmelser, återgångsklausuler och överlåtelseförbud som föreskrivits av den tidigare ägaren, Göteborgs kommun. Dessa hinder mot överlåtelserna av fastigheterna kvarstår inte. Utredningen föreslår lösningar avseende de donationsfinansierade byggnaderna på Göteborg Änggården 718:3 och Göteborg Hage 22:1 enligt nedan.

Efter bidrag om 23 500 000 kronor från Wallenbergsstiftelsen till Göteborgs universitet uppfördes i början av 1990-talet ett kongress- och konferenscentrum vid namn Wallenbergsalen på Göteborg Änggården 718:3 (Medicinarberget). Denna lokal är sammanbyggd med matsalen Lyktan. Staten genom Byggnadsstyrelsen bidrog med 2,5 miljoner kronor i samband med uppförandet. I enlighet med träffad överenskommelse med donatorn och donationsmottagaren föreslås donationsbeloppet överföras till Göteborgs universitet i samband med överlåtelsen.

Den nyligen uppförda och invigda nya handelshögskolebyggnaden på fastigheten Göteborg Haga 22:1 har till ett belopp om 150 miljoner kronor (inklusive ränta) bekostats genom donationsbidrag till Göteborgs universitet. Staten genom SFV bidrog med en ännu större summa. Donationerna var följande: Från Stiftelsen Richard C Malmstens minne 120 miljoner kronor, från Aktiebolaget Volvo 10 miljoner kronor, från SE-banken 10 miljoner kronor, från Aktiebolaget SKF 5 miljoner kronor, från STENA 2,1 miljoner kronor och från Celsius Industrier Aktiebolag 1 miljon kronor. (Därutöver bidrog Handelsbanken med 2,5 miljoner kronor för inredning och utrustning vilket belopp ännu inte utnyttjats av universitetet). Då 150 miljoner ur donationsmedlen har utbetalats från Göteborgs universitet till Byggnadsstyrelsen för projektet föreslås samma belopp tillgodoföras Göteborgs universitet.

När den nya handelshögskolebyggnaden uppfördes företogs en omfattande ombyggnad av den gamla byggnaden på fastigheten. Denna byggnad är från början helt donationsfinansierad genom ett mycket stort antal bidrag till den dåvarande kommunala handelshögskolan i Göteborg. Eftersom dessa bidrag utbetalades på 1940-talet har det varit svårt att få fram ett rättvisande donationsvärde i det nu ombyggda huset. Genom att göra en jämförelse mellan nybyggnadsvärdet för den nya byggnaden och ombyggnadsvärdet för den gamla lokalen har dock enighet nåtts med universitetet om att de ursprungliga donationerna är värda 8 miljoner

kronor, vilket belopp föreslås tillgodoföras Göteborgs universitet i samband med SAH:s i Göteborg förvärv.

3.5 Chalmers Tekniska Högskola

3.5.1 Förslag

Fastigheterna Göteborg Johanneberg 31:5 och 7 (Chalmersområdet), Göteborg Krokslätt 109:8 och 18, 110:3, 708:559, 561 och 684 (Matematiskt centrum m.m.) och Göteborg Landala 709:44 och 113 (f.d. Holtermanska sjukhuset) överlåts till SAH i Göteborg. Fastigheterna Göteborg Landala 15:1-7 (Kvarteret Sångsvanen), fastighet för rymdobservation på Råö och byggnad på ofri grund, klimatstation, på fastigheten Göteborg Fiskebäck 756:404 skall däremot inte bli föremål för någon sådan överlåtelse.

3.5.2 Skäl för förslagen

Stiftelsen Chalmers Tekniska Högskola har tidigare haft option på förvärv av nämnda fastigheter genom ett fastighetsbolag. Då förstahandsrätten för stiftelsen att köpa fastigheterna har förfallit bör dessa i stället i enlighet med av statsmakterna uttalade intentioner (se prop. 1995/96:66) överlåtas till SAH.

Stiftelsen Chalmers Tekniska Högskola har gjort en del investeringar i byggnader och anläggningar på Chalmersområdet. Lärosätet och SAH i Göteborg är överens om att värdet av dessa investeringar skall tillgodoräknas Chalmers vid hyresprissättningen. I överlåtelseavtalet mellan staten och SAH föreskrivs att SAH i Göteborg åtar sig att ta sådan hänsyn.

Anledningen till att överlåtelse inte föreslås beträffande Göteborg Landala 15:1-7 (kvarteret Sångsvanen) är att detta kvarter till hälften består av kulturminnesmärkta bostäder (vilket är rörelsefrämmande för SAH) samt att viss tveksamhet råder beträffande Chalmers fortsatta användning av lokaler i kvarteret.

Finansieringen av klimatstationen på den kommunalt ägda Fiskebäckfastigheten är osäker och huset bör därför inte försäljas till SAH i Göteborg.

Den av Chalmers Tekniska Högskola disponerade fastigheten för observatorium på Råö skall enligt underhandsdirektiv från departementet även fortsättningsvis förvaltas av SFV.

3.6 Lunds universitet

3.6.1 Förslag

Fastigheten Lund Paradis 51 upplåts med tomträtt till SAH i Lund, del av fastigheten Lund Helgonagården 6:2 med Wallenberglaboratorierna och fastigheten Malmö Klerken 4 med Tandläkarhögskolan överlåts till bolaget, medan fastigheterna Lund Historiska muséet 1 och Malmö Heleneholm 4 med Lärarhögskolan och Musikhögskolan kvarblir i statlig ägo och förvaltning.

3.6.2 Skäl för förslagen

Skälen för att upplåta Lund Paradis 51 med tomträtt framgår ovan i avsnitt 2.1. På denna fastighet förekommer inte några donationsinslag i byggnaderna.

Större delen av fastigheten Lund Helgonagården 6:2 överläts från staten till SAH i Lund redan i samband med Byggnadsstyrelsens nedläggning. På den del som kvarstår i statens ägo, men som nu föreslås överlåtas, ligger byggnader för Wallenberglaboratoriet, etapp 1 och 2.

För finansieringen av den första laboratoriebyggnaden som uppfördes 1973 erhöll Lunds universitet 5 miljoner kronor från Wallenbergsstiftelsen. Byggnaden tillbyggdes 1990 med statliga medel genom Byggnadsstyrelsen för cirka 2 850 000 kronor. Delar av huset om- och tillbyggs under 1996. Statens kostnad härför uppgår till cirka 1 650 000 kronor. Den andra byggnaden för Wallenberglaboratoriet är helt donationsfinansierad. Det var Wallenbergsstiftelsen som gav Lunds universitet 22,5 miljoner kronor som bekostade uppförandet av huset som färdigställdes 1990. Byggnaderna har värderats. Utredningen föreslår att

ett uppskattat donationsvärde om sammanlagt 21 miljoner kronor överförs till Lunds universitet i samband med försäljningen av byggnaderna till SAH i Lund.

Då varken juridiska och praktiska hinder föreligger mot en överlåtelse av fastigheten i Malmö Klerken 4, som disponeras av Tandläkarhögskolan, blir äganderättsövergång till SAH i Lund utredningens förslag.

Riksantikvarieämbetet har anfört att Historiska muséet i Lund är en arkitektoniskt välbevarad byggnad från 1800-talet, från början avsedd som biskopsbostad, som med sin närhet till Lundagård och domkyrkan är att hänföra till universitetskärnan och därmed till det nationella kulturarvet. Fastigheten Lund Historiska muséet 1 föreslås därför kvarbli i statens hand.

Genom avtal 1969 överlät Malmö stad utan ersättning fastigheten Malmö Heleneholm 4 till staten för att staten skulle använda vissa byggnader på fastigheten till lärarhögskola eller liknande ändamål. Ändamålsbestämmelsen är kopplad till en återgångsklausul som föreskriver att fastigheten skall återgå till kommunen om det huvudsakliga användningsområdet av de av staten disponerade byggnaderna ändras. Lunds universitet bedriver lärarhögskola och musikhögskola i dessa lokaler. Övriga byggnader upplåter staten i enlighet med överlåtelseavtalet hyresfritt till kommunen. Här bedrivs kommunal skolverksamhet. Endast den del av fastigheten där högskolebyggnaderna ligger kan vara aktuell för en överlåtelse till SAH i Lund. En försäljning skulle således alltså kräva delning av fastigheten med åtföljande kostnader avseende delning av el- och vattenförsörjning samt brandskydd. Vidare skulle en förutsättning för en sådan överlåtelse vara att kommunen häver ovan nämnda ändamålsbestämmelse och återgångsklausul. För närvarande arbetar en statlig utredning med frågan hur en etablering av en ny högskola i Malmö skall kunna genomföras (Dir. 1995:135). Enligt utredningens första betänkande (SOU 1996:36) planeras en ny "tvåkärnig" högskola i Malmö. Ett av högskoleområdena ligger vid Universitetssjukhuset MAS, där Tandläkarhögskolan finns, och det andra skall byggas upp på den s.k. universitetsholmen vid hamnen. Dit är det enligt planerna meningen att Lärarhögskolan skall flytta. Mot bakgrund av dessa planer har utredningen funnit att fastigheten Malmö Heleneholm 4 tills vidare bör kvarbli i statlig ägo eftersom en överlåtelse till SAH i Lund skulle kräva förhandlingar med kommunen och en kostsam delning av fastigheten.

3.7 Övriga vänteläges- och utredningsfastigheter

I bil. 10 och 11 till ramavtal om ombildning av Byggnadsstyrelsen från 1993 anges, utöver nu nämnda vänteläges- och utredningsfastigheter, ett fåtal fastigheter för vilka ställning hade tagits angående det framtida ägandet och förvaltningen redan före utredningsarbetets början. Dessa fastigheter redovisas därför inte i betänkandet.

Kommittédirektiv

Utredningen av ansvaret för förvaltningen av statliga fastigheter inom universitets- och högskoleområdet m.m.

Dir. 1994:1

Beslut vid regeringssammanträde den 15 september 1994

Sammanfattning av uppdraget

En särskild utredare tillkallas för att utifrån av statsmakterna angivna riktlinjer lämna förslag som leder till en klar avgränsning och en effektiv fördelning av förvaltningsansvar mellan de myndigheter som förvaltar fastigheter inom universitets- och högskoleområdet. Inledningsvis skall utredaren granska förhållandena för de fastigheter som enligt redan träffade avtal mellan staten och Statliga Akademiska Hus AB är avsedda att överlåtas till bolaget eller är föremål för närmare utredning. Utredaren skall här kartlägga eventuella hinder som kvarstår för en överlåtelse och i dessa fall, om det är rättsligt möjligt, föreslå åtgärder som gör en överlåtelse genomförbar. De fastigheter som därefter bedöms kvarbli i statlig ägo skall ingå i det fortsatta uppdraget.

Bakgrund

Byggnadsstyrelsen upphörde som myndighet den 1 oktober 1993. Ansvaret för de av verket förvaltade fastigheterna fördelades i enlighet med riksdagens beslut till i huvudsak tre organisationer, Vasakronan AB, Statliga Akademiska Hus AB och Statens fastighetsverk (prop. 1992/93:37, bet. 1992/93:FiU8, rskr. 1992/93:123). Huvuddelen av fastigheterna med universitet och högskolor som hyresgäster överläts till Statliga Akademiska Hus AB med dotterbolag. För ett antal fastigheter som i linje med riksdagens beslut skulle överlåtas visade det sig att det fanns sådana oklarheter att överlåtelse inte kunde ske. Oklarheterna avsåg t.ex. förekomsten av avtal med tredje part och vissa plan- och fas-

tighetsbildningsfrågor. Dessa fastigheter, som givits beteckningen "väntelägesfastigheter", är förtecknade i en särskild bilaga till överlåtelseavtalet mellan staten och bolaget. Enligt avtalet är avsikten att fastigheterna, när det är möjligt, skall överlåtas till Statliga Akademiska Hus AB.

Utöver dessa fastigheter finns en grupp av fastigheter för vilka förutsättningarna för en överlåtelse skall utredas närmare. De aktuella fastigheterna, som kallats "utredningsfastigheter", har förtecknats i en annan bilaga till avtalet. Fastigheterna i denna förteckning har en skiftande historia och kan t.ex. ha förvärvats med både statsmedel och donerade medel eller ha donerats till staten och därefter utvidgats eller bebyggts med statsmedel. Även om åtskilliga klarlägganden kan vara nödvändiga när det gäller de här fastigheterna är inriktningen att de om möjligt bör överlåtas till Statliga Akademiska Hus AB. Både "väntelägesfastigheter" och "utredningsfastigheter" ägs alltså fortfarande av staten. De förvaltas av Statens fastighetsverk och redovisas särskilt. I avvaktan på att en överlåtelse kan ske har Statens fastighetsverk tecknat avtal med Statliga Akademiska Hus AB om drift och underhåll m.m. för dessa fastigheter.

I ovan nämnda proposition redovisade regeringen sin uppfattning att fastigheter som donerats till staten eller huvudsakligen finansierats med donerade medel skall vara kvar i statlig ägo och förvaltas i myndighetsform. För universitetskärnorna i Uppsala och i Lund, definierade som centralt belägna fastigheter vilka kan hänföras till det nationella kulturarvet, beslutade riksdagen att de skulle förvaltas av Statens fastighetsverk. Dessa fastigheter har därigenom aldrig varit aktuella att överlåta till Statliga Akademiska Hus AB. För de fastigheter där donationsinslaget är av mindre omfattning bedömdes det framtida ägandet kunna prövas i varje enskilt fall. Det har inte heller varit aktuellt att i samband med ombildningen av Byggnadsstyrelsen ändra ägandereformen eller förvaltningen av de fastigheter som lärosätena på grundval av donationsbestämmelser själva förvaltar.

Utöver "väntelägesfastigheter" och "utredningsfastigheter", som förtecknats i bilagor till avtalet med Statliga Akademiska Hus AB, finns en tredje grupp av fastigheter, som kan betecknas som "övriga donationsfastigheter". För dessa fastigheter råder idag en oklar situation.
Någon samlad förteckning över dessa fastigheter eller hur de förvaltas och finansieras finns inte. Förteckning saknas även över hur fastigheterna i alla delar har finansierats, eventuella villkor i donationsurkunder, hur eventuella överskott från förvaltningen disponeras, hur investeringar i

fastigheten finansieras eller grunderna för hyressättning m.m. Utredningar har dock gjorts för vissa delar av beståndet, bl.a. i Uppsala. Dessa bör i viss mån kunna utnyttjas inom ramen för uppdraget.

Även en fjärde grupp av fastigheter är av intresse, här betecknade "Jordbruksfastigheter m.m.". Det handlar om ett antal jordbruksfastigheter och andra fastigheter som av olika skäl, främst rättsligt bindande donationsurkunder, inte har förvaltats av Byggnadsstyrelsen utan av vissa lärosäten, framför allt universiteten i Uppsala och i Lund. Även Sveriges lantbruksuniversitet förvaltar för forsknings- och försöksändamål ett antal rena jord- och skogsbruksfastigheter.

Regeringen redovisade senast i propositionen Kvalitet och konkurrenskraft i utbildning och forskning (prop. 1993/94:177, bet. 1993/94:UbU12, rskr. 1993/94:399) sin principiella syn på de fastigheter som till någon del är finansierade med donerade medel. I propositionen redogjordes också för betydelsen av att donerade medel eller donerade fastigheter verkligen kommer respektive universitet tillgodo. Detta för att säkerställa att donatorernas intentioner tas till vara och att trovärdighet skapas inför kommande donationer. Den princip som regeringen redovisade i propositionen och som sammanfattas i utskottbetänkandet lyder enligt följande. "Har en fastighet donerats så att donationen varit avsedd att komma ett universitet till godo och kanske till yttermera visso också stå under universitetets direkta förvaltning och disposition, kan det sålunda inte från rättslig synpunkt anses tillåtligt att staten utan vidare disponerar egendomen för förmögenhetsbildning i ett statligt aktiebolag eller på annat sätt som inte innefattar fullgoda garantier för att universitetet kommer i åtnjutande av den förmån av fastigheten som givaren avsett."

Det är med utgångspunkt i riksdagens beslut angeläget att en kartläggning genomförs som säkerställer att donationsvillkor m.m. uppfylls inom ramen för den övergripande målsättningen att skapa en effektiv och samordnad statlig fastighetsförvaltning.

Det är även angeläget att en kartläggning görs utifrån ett kulturpolitiskt perspektiv. De kulturhistoriska värden som vissa av de berörda fastigheterna representerar är betydande. Det är därför angeläget att lämplig ägare och förvaltare kan fastställas.

Utredningsuppdraget

Utredaren skall utifrån av statsmakterna angivna riktlinjer lämna förslag till en lämplig ordning för ägande, förvaltning, finansiering m.m. för de fastigheter inom universitets- och högskoleområdet som i dessa direktiv betecknats som "väntelägesfastigheter", "utredningsfastigheter", "övriga donationsfastigheter" samt "jordbruksfastigheter m.m.".

Utredaren skall i en första etapp utreda de rättsliga och praktiska förutsättningarna för en överlåtelse till Statliga Akademiska Hus AB av de fastigheter som betecknats som "väntelägesfastigheter" och "utredningsfastigheter". Utredaren skall kartlägga de eventuella hinder som finns för en överlåtelse och i de fall där detta är juridiskt möjligt föreslå åtgärder som gör en överlåtelse genomförbar. Det kan t.ex. röra sig om fastighetsbildning eller om permutation av donationsvillkor. Om det visar sig nödvändigt att i stället upplåta fastigheten med tomträtt, är utredaren oförhindrad att föreslå en sådan lösning. Utredaren bör samråda med Statens fastighetsverk, och vid behov med Riksantikvarieämbetet, när sådana praktiska åtgärder behöver vidtas som gör en överlåtelse möjlig. I uppdraget ingår även att träffa preliminära avtal med Statliga Akademiska Hus AB om överlåtelse av de fastigheter som bedöms möjliga att överlåta. Avtalen skall baseras på de tidigare avtalen med Statliga Akademiska Hus AB och ingås med förbehåll för regeringens godkännande.

I en andra etapp skall utredaren kartlägga de fastigheter som betecknats som "övriga donationsfastigheter" samt "jordbruksfastigheter m.m.". De fastigheter som efter den första etappen bedöms kvarbli i statlig ägo bör ingå i denna kartläggning.

Kartläggningen skall omfatta bl.a. villkoren i donationsurkunder etc. samt hur

- fastigheten i alla delar har finansierats,
- ett eventuellt överskott från förvaltningen disponeras,
- investeringar i fastigheten finansieras,
- grunderna för hyresprissättning m.m. fastställs.

Kartläggningen bör tillsammans med de av riksdagen fastställda riktlinjerna för den statliga fastighetsförvaltningen tjäna som utgångspunkt för ett förslag till ägande samt lämpliga framtida förvaltningsformer för fastigheterna. Redovisningen av förslaget bör innehålla en analys av vilka

förutsättningar som finns för att skapa tydliga gränser för förvaltningen av dessa fastigheter och därmed säkerställa att uppställda donationsvillkor m.m. uppfylls samtidigt som en effektiv organisation för fastighetsförvaltningen eftersträvas. Inom ramen för målsättningen att uppnå en effektiv fastighetsförvaltning kan självfallet den vid vissa lärosäten bedrivna fastighetsförvaltningen bibehållas, i enlighet med statsmakternas uttalanden. Utredaren bör i detta sammanhang även värdera in behovet av skydd för fastigheter med stort kulturhistoriskt värde och hur dessa värden bäst tas till vara inom ramen för en statlig förvaltning.

Utredaren skall även redovisa en analys av förslagets ekonomiska effekter där utgångspunkten bör vara att uppnå en jämfört med dagens situation, så långt möjligt, finansiellt neutral lösning för berörda parter. Om det bedöms lämpligt för att kunna uppnå dessa målsättningar kan t.ex. mark och byggnad ges olika statliga förvaltare inom ramen för en registerfastighet.

Utredaren skall iaktta direktiven till samtliga utredare och kommittéer om att pröva offentliga åtaganden (dir. 1994:23) och om redovisning av regionalpolitiska konsekvenser (dir 1992:50).

Uppdraget skall i sin första del redovisas senast den 1 juni 1995 och slutredovisas före utgången av december 1995.

(Finansdepartementet)

Bilaga 2

OSTRA BRUNNSVIKEN OCH
NORRA DJURGÅRDENS
INSTITUTIONOMRÅDE
Förslag till översiktsplan
Stadsbyggnadskontoret juni 1994
B Bostadsområde
V Vård
I Institutionsområde
K Kontor, affärer, hotell
N Natur, park
O Kulturmiljö
R Riksintresse för kulturminnesvärden enl. NRL
Planområdesgräns
Markanvändningsgräns
Kulturmiljögräns
Naturreservatsgräns
Nybyggnad, beslutad
Område inom vilket nybyggnad övervägs
Parkområde med till institutionsbebyggelse
Järnvägsspår som utgår
Ny planskild gång- och cykelväg
Bullerskydd
NORR

Bilaga 3

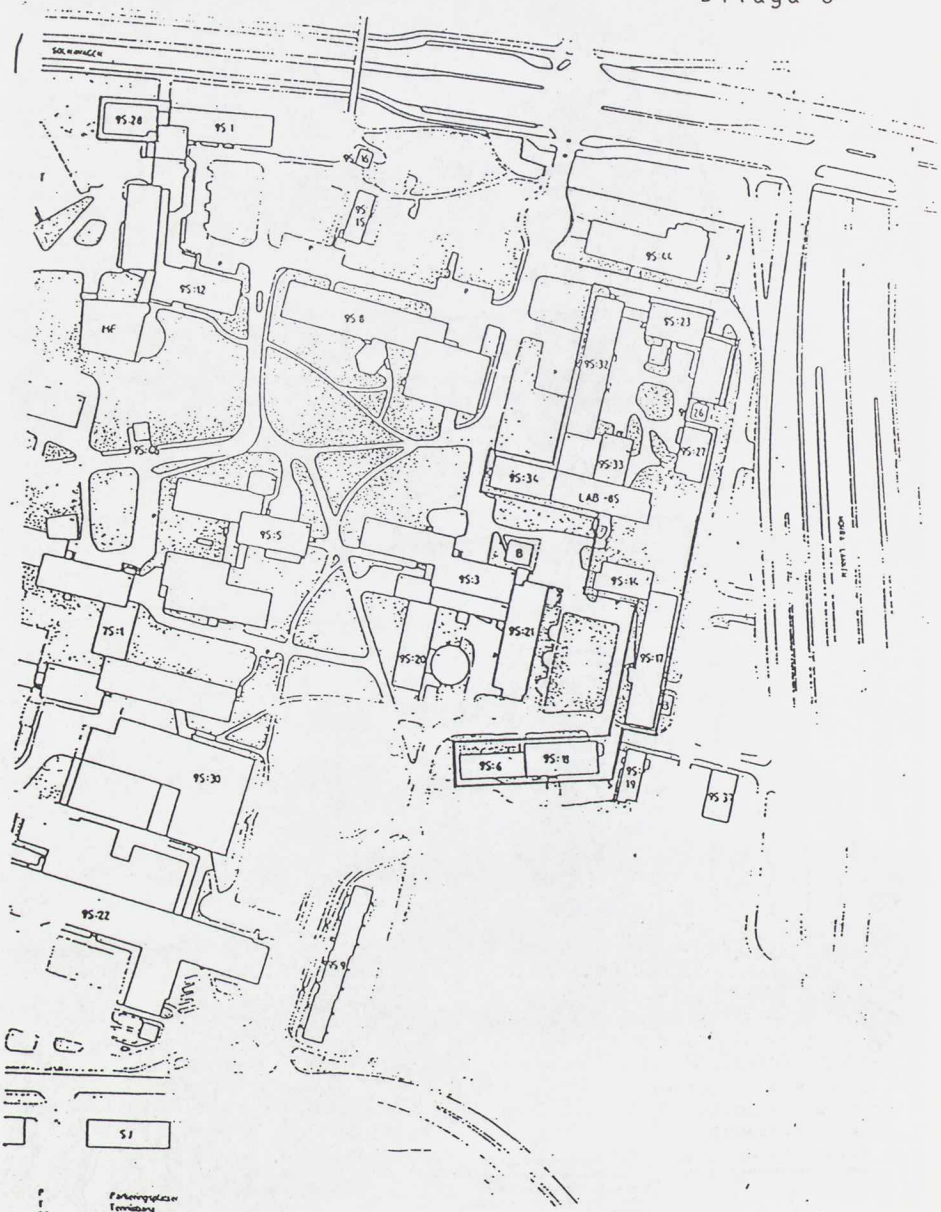

AVSTYCKNING /
DONATIONSFASTIGHETER
BYGGNADSSTYRELSEN · ÖSTRA REGI
KAROLINSKA

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

1. Den nya gymnasieskolan - hur går det? U.
2. Samverkansmönster i svensk forsknings-finansiering. U.
3. Fritid i förändring. Om kön och fördelning av fritidsresurser. C.
4. Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. UD.
5. Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. UD.
6. Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. UD.
7. Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. UD.
8. Batterierna - en laddad fråga. M.
9. Om järnvägens trafikledning m.m. K.
10. Forskning för vår vardag. C.
11. EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. K.
12. Kommuner och landsting med betalnings-svårigheter. Fi.
13. Offentlig djurskyddstillsyn. Jo.
14. Budgetlag - regeringens befogenheter på finansmaktens område. Fi.
15. Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. UD.
16. Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. UD.
17. Bättre trafik med väginformatik. K.
18. Totalförsvarspliktiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. Fö.
19. Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. UD.
20. Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. U.
21. Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. U.
22. Inflytande på riktigt - Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. U.
23. Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. N.
24. Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. UD.
25. Från massmedia till multimedia - att digitalisera svensk television. Ku.
26. Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. K.
27. En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. U.
28. Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. U.
29. Forskning och Pengar. U.
30. Borgenärsbrotten - en översyn av 11 kap. brottsbalken. Fi.
31. Attityder och lagstiftning i samverkan + bilagedel. C.
32. Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. SB.
33. Banverkets myndighetsroll m.m. K.
34. Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. A.
35. Kriminalunderrättelseregister DNA-register. Ju.
36. Högskola i Malmö. U.
37. Sveriges medverkan i FN:s familjeår. S.
38. Nationalstadsparker. M.
39. Rapport från klimatdelegationen 1995. Klimatrelaterad forskning. M.
40. Elektronisk dokumenthantering. Ju.
41. Statens maritima verksamhet. Fö.
42. Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. UD.
43. Jämställdheten i EU. Spelregler och verklighetsbilder. UD.
44. Översyn av skatteflyktslagen. Reformerat förhandsbesked. Fi.
45. Presumtionsregeln i expropriationslagen. Ju.
46. Enskilda vägar. K.
47. Cirkelsamhället. Studiecirklars betydelser för individ och lokalsamhälle. U.
48. Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing World. Swedish National Report for Habitat II. N.
49. Regler för handel med el. N.
50. Förbud mot vapen på allmän plats m.m. Ju.
51. Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring - alternativ och förslag. A.
52. Precisering av handelsändamålet i detaljplan. M.
53. Kalkning av sjöar och vattendrag.M.
54. Kooperativa möjligheter i storstadsområden. S.
55. Sverige, framtiden och mångfalden. A.
55. På väg mot egenföretagande. A.
55. Vägar in i Sverige. A.
56. Hälften vore nog - om kvinnor och män på 90-talets arbetsmarknad. A.
57. Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. Fi.
58. Finansieringen av det civila försvaret. Fö.

Statens offentliga utredningar 1996

Kronologisk förteckning

59. Europapolitikens kunskapsgrund. En principdiskussion utifrån EU 96-kommitténs erfarenheter. UD.
60. Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och utvidgningens effekter på den gemensamma jordbrukspolitiken. UD.
61. Olika länder - olika takt. Om flexibel integration och förhållandet mellan stora och små stater i EU. UD.
62. EU, konsumenterna och maten - Förväntningar och verklighet. Jo.
63. Medicinska undersökningar i arbetslivet. A.
64. Försäkringskassan Sverige - Översyn av socialförsäkringens administration. S.
65. Administrationen av EU:s jordbrukspolitik i Sverige. Jo.
66. Utvärderat personval. Ju.
67. Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader. Fi.
68. Några folkbokföringsfrågor. Fi.
69. Kompetens och kapital + bilaga. N.
70. Samverkan mellan högskolan och näringslivet. N.
71. Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer och landsbygd. In.
72. Rättspsykiatriskt forskningsregister. S.
73. Swedish Nuclear Regulatory Activities. Volume 1 - An Assessment. M.
74. Swedish Nuclear Regulatory Activities. Volume 2 - Descriptions. M.
75. Värden i folkhögskolevärlden. U.
76. EU:s regeringskonferens - procedurer, aktörer, formalia. Sammanfattning av ett seminarium i april 1996. UD.
77. Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige. Fi.
78. Elberedskapen. Organisation, ansvarsfördelning och finansiering. N.
79. Översyn av revisionsreglerna. Fi.
80. Viktigt meddelande. Radio och TV i Kris och Krig. Ku.
81. Skydd för sparande i sparkasseverksamhet. Fi.
82. En översyn av luft- sjö- och spårtrafikens tillsynsmyndigheter. K.
83. Allmänt pensionssparande. S.
84. Ekobrottsforskning. Ju.
85. Egon Jönsson - en kartläggning av lokala samverkansprojekt inom rehabiliteringsområdet. S.
86. Utvecklad samordning inom det civila försvaret och fredsräddningstjänsten. Kartläggning, överväganden och förslag. Fö.
87. Tredimensionell fastighetsindelning. Ju.
88. Kameraövervakning. Ju.
89. Samverkan mellan högskolan och de små och medelstora företagen. N.
90. Sammanhållet studiestöd. U.
91. Den privata vårdens omfattning och framtida ersättningsformer - En översyn av de nationella taxorna för läkare och sjukgymnaster. S.
92. IT i miljöarbetet. M.
93. Ny yrkestrafiklagstiftning. K.
94. Nationell teleadresskatalog. K.
95. Botniabanan. K.
96. Strukturförändring och besparing. En uppföljning av genomförda förändringar inom försvarsmaktens ledningsorganisation. Fö.
97. Effektivare försvarsfastigheter! Utvärdering av en reform. Fö.
98. Vem styr försvaret? Utvärdering av effekterna av LEMO-reformen. Fö.
99. Avveckling med inlärning. Erfarenheter från LEMO-reformens avveckling av personal. Fö.
100. Ett nytt system för skattebetalningar. Del A. Ett nytt system för skattebetalningar. Del B. Författningsförslag, författningskommentarer och bilagor. Fi.
101. Kärnavfall - teknik och platsval. KASAMs yttrande över SKBs FUD-Program 95. M.
102. TUFF - Teckenspråksutbildning för föräldrar. U.
103. Miljöbalken. En skärpt och samordnad miljölagstiftning för en hållbar utveckling. Del 1 och 2. M.
104. Konsumentskydd på elmarknaden. C.
105. Att främja donationer till universitet och högskolor. U.
106. EU och Sverige - från Kiruna till Malmö. Sammanfattning av fyra regionala möten 1995-96. UD.
107. Union utan gränser - konsekvenser, möjligheter, problem. Sammanfattning av ett seminarium i november 1995. UD.
108. Konsumenterna och miljön. C.
109. Från åkerlotter till Paradis - ett delbetänkande från Utredningen om universitetsfastigheter m.m. angående överlåtelser och tomträttsupplåtelser av vissa högskolefastigheter. Fi.

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Statsrådsberedningen

Möss och människor. Exempel på bra IT-användning bland barn och ungdomar. [32]

Justitiedepartementet

Kriminalunderrättelseregister DNA-register. [35]
Elektronisk dokumenthantering. [40]
Presumtionsregeln i expropriationslagen.[45]
Förbud mot vapen på allmän plats m.m. [50]
Utvärderat personval. [66]
Ekobrottsforskning. [84]
Tredimensionell fastighetsindelning. [87]
Kameraövervakning. [88]

Utrikesdepartementet

Vem bestämmer vad? EU:s interna spelregler inför regeringskonferensen 1996. [4]
Politikområden under lupp. Frågor om EU:s första pelare inför regeringskonferensen 1996. [5]
Ett år med EU. Svenska statstjänstemäns erfarenheter av arbetet i EU. [6]
Av vitalt intresse. EU:s utrikes- och säkerhetspolitik inför regeringskonferensen. [7]
Union för både öst och väst. Politiska, rättsliga och ekonomiska aspekter av EU:s sjätte utvidgning. [15]
Förankring och rättigheter. Om folkomröstningar, utträdesrätt, medborgarskap och mänskliga rättigheter i EU. [16]
Sverige, EU och framtiden. EU 96-kommitténs bedömningar inför regeringskonferensen 1996. [19]
Från Maastricht till Turin. Bakgrund och övriga EU-länders förslag och debatt inför regeringskonferensen 1996. [24]
Demokrati och öppenhet. Om folkvalda parlament och offentlighet i EU. [42]
Jämställdheten i EU. Spelregler och verklighetsbilder. [43]
Europapolitikens kunskapsgrund. En principdiskussion utifrån EU 96-kommitténs erfarenheter. [59]
Miljö och jordbruk. Om EU:s miljöregler och utvidgningens effekter på den gemensamma jordbrukspolitiken. [60]
Olika länder – olika takt. Om flexibel integration och förhållandet mellan stora och små stater i EU. [61]
EU:s regeringskonferens – procedurer, aktörer, formalia. Sammanfattning av ett seminarium i april 1996. [76]
EU och Sverige – från Kiruna till Malmö Sammanfattning av fyra regionala möten 1995-96. [106]
Union utan gränser – konsekvenser, möjligheter, problem. Sammanfattning av ett seminarium i november 1995. [107]

Försvarsdepartementet

Totalförsvarspliktiga m95. Förslag om jobb/studier efter muck, bostadsbidrag, dagpenning, försäkringar. [18]
Statens maritima verksamhet. [41]
Finansieringen av det civila försvaret. [58]
Utvecklad samordning inom det civila försvaret och fredsräddningstjänsten. Kartläggning, överväganden och förslag. [86]
Strukturförändring och besparing. En uppföljning av genomförda förändringar inom försvarsmaktens ledningsorganisation. [96]
Effektivare försvarsfastigheter! Utvärdering av en reform. [97]
Vem styr försvaret? Utvärdering av effekterna av LEMO-reformen. [98]
Avveckling med inlärning. Erfarenheter från LEMO-reformens avveckling av personal. [99]

Socialdepartementet

Sveriges medverkan i FN:s familjeår. [37]
Kooperativa möjligheter i storstadsområden. [54]
Försäkringskassan Sverige – Översyn av socialförsäkringens administration. [64]
Rättspsykiatriskt forskningsregister. [72]
Allmänt pensionssparande. [83]
Egon Jönsson – en kartläggning av lokala samverkansprojekt inom rehabiliteringsområdet. [85]
Den privata vårdens omfattning och framtida ersättningsformer – En översyn av de nationella taxorna för läkare och sjukgymnaster. [91]

Kommunikationsdepartementet

Om järnvägens trafikledning m.m. [9]
EU-mopeden. Ålders- och behörighetskrav för två- och trehjuliga motorfordon. [11]
Bättre trafik med väginformatik. [17]
Ny kurs i trafikpolitiken + Bilagor. [26]
Banverkets myndighetsroll m.m. [33]
Enskilda vägar. [46]
En översyn av luft- sjö- och spårtrafikens tillsynsmyndigheter. [82]
Ny yrkestrafiklagstiftning. [93]
Nationell teleadresskatalog. [94]

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Botniabanan. [95]

Finansdepartementet

Kommuner och landsting med betalningssvårigheter. [12]
Budgetlag - regeringens befogenheter på finansmaktens område. [14]
Borgenärsbrotten - en översyn av 11 kap. brottsbalken. [30]
Översyn av skatteflyktslagen.
Reformerat förhandsbesked. [44]
Pensionssamordning för svenskar i EU-tjänst. [57]
Medborgerlig insyn i kommunala entreprenader. [67]
Några folkbokföringsfrågor. [68]
Utländska försäkringsgivare med verksamhet i Sverige. [77]
Översyn av revisionsreglerna. [79]
Skydd för sparande i sparkasseverksamhet. [81]
Ett nytt system för skattebetalningar. Del A.
Ett nytt system för skattebetalningar. Del B.
Författningsförslag, författningskommentarer och bilagor. [100]
Från åkerlotter till Paradis - ett delbetänkande från Utredningen om universitetsfastigheter m.m. angående överlåtelser och tomträttsupplåtelser av vissa högskolefastigheter. [109]

Utbildningsdepartementet

Den nya gymnasieskolan - hur går det? [1]
Samverkansmönster i svensk forskningsfinansiering [2]
Samordnad rollfördelning inom teknisk forskning. [20]
Reform och förändring. Organisation och verksamhet vid universitet och högskolor efter 1993 års universitets- och högskolereform. [21]
Inflytande på riktigt - Om elevers rätt till inflytande, delaktighet och ansvar. [22]
En strategi för kunskapslyft och livslångt lärande. [27]
Det forskningspolitiska landskapet i Norden på 1990-talet. [28]
Forskning och Pengar. [29]
Högskola i Malmö. [36]
Cirkelsamhället. Studiecirklars betydelser för individ och lokalsamhälle. [47]
Värden i folkhögskolevärlden. [75]
Sammanhållet studiestöd. [90]
TUFF - Teckenspråksutbildning för föräldrar. [102]
Att främja donationer till universitet och högskolor. [105]

Jordbruksdepartementet

Offentlig djurskyddstillsyn. [13]
EU, konsumenterna och maten - Förväntningar och verklighet. [62]
Administrationen av EU:s jordbrukspolitik i Sverige. [65]

Arbetsmarknadsdepartementet

Aktiv arbetsmarknadspolitik + expertbilaga. [34]
Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring - alternativ och förslag.[51]
Sverige, framtiden och mångfalden. [55]
På väg mot egenföretagande. [55]
Vägar in i Sverige. [55]
Hälften vore nog - om kvinnor och män på 90-talets arbetsmarknad. [56]
Medicinska undersökningar i arbetslivet. [63]

Kulturdepartementet

Från massmedia till multimedia - att digitalisera svensk television. [25]
Viktigt meddelande.
Radio och TV i Kris och Krig. [80]

Näringsdepartementet

Kartläggning och analys av den offentliga sektorns upphandling av varor och tjänster med miljöpåverkan. [23]
Shaping Sustainable Homes in an Urbanizing World. Swedish National Report for Habitat II. [48]
Regler för handel med el. [49]
Kompetens och kapital + bilaga. [69]
Samverkan mellan högskolan och näringslivet. [70]
Elberedskapen. Organisation, ansvarsfördelning och finansiering. [78]
Samverkan mellan högskolan och de små och medelstora företagen. [89]

Civildepartementet

Fritid i förändring.
Om kön och fördelning av fritidsresurser. [3]
Forskning för vår vardag. [10]
Attityder och lagstiftning i samverkan + bilagedel. [31]
Konsumentskydd på elmarknaden. [104]
Konsumenterna och miljön. [108]

Statens offentliga utredningar 1996

Systematisk förteckning

Inrikesdepartementet

Lokal demokrati och delaktighet i Sveriges städer och landsbygd. [71]

Miljödepartementet

Batterierna - en laddad fråga. [8]
Nationalstadsparker. [38]
Rapport från klimatdelegationen 1995.
Klimatrelaterad forskning. [39]
Precisering av handelsändamålet i detaljplan. [52]
Kalkning av sjöar och vattendrag [53]
Swedish Nuclear Regulatory Activities.
Volume 1 - An Assessment. [73]
Swedish Nuclear Regulatory Activities
Volume 2 - Descriptions. [74]
IT i miljöarbetet. [92]
Kärnavfall - teknik och platsval. KASAMs yttrande över SKBs FUD-Program 95. [101]
Miljöbalken. En skärpt och samordnad miljölagstiftning för en hållbar utveckling.
Del 1 och 2. [103]

FRITZES
Postadress: 106 47 Stockholm
Fax: 08-20 50 21, Telefon: 08-690 91 90

ISBN 91-38-20320-0
ISSN 0375-250X